

Asia: VN/4507/2021

Lausuntopyyntö työryhmän luonnoksesta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaksi (MISU)

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko ehdotettu maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toimenpidekokonaisuus tasapainoinen, vaikuttava ja toteuttamiskelpoinen?

Sanna Marinin hallitus on sitoutunut sekä ilmastonmuutoksen torjumiseen että luontokadon pysäyttämiseen. Maankäyttösektorin ilmastotoimet eivät saa heikentää metsälajiston monimuotoisuutta, vaan ilmastotoimet tulee valita niin, että ne tukevat myös luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä ja lisäämistä. Luonnoksen tavoitetaso on ilmastotoimien kiireellisyyteen nähden liian alhainen ja sitä tulisi nostaa huomattavasti.

Vuoden 2018 Suomen luontotyypin uhanalaisuusarvioinnissa 76% metsäluontotyypeistä oli uhanalaisia ja loput silmälläpidettäviä. Myöskin lajien uhanalaisuusarvioinnin tulokset metsien osalta ovat huolestuttavia. Metsäelinympäristöjen muutokset ovat merkittävin lajien uhanalaistumiseen johtava syy. (Lähde: SYKE, Tiedote 8.3.2019). Suomi on sitoutunut EU:n biodiversiteettistrategiaan, jonka mukaan 30% maa-alasta on suojeltava, josta vähintään 10% tiukasti. Kaikki luonnontilaiset ja luonnontilaisen kaltaiset metsät on suojeltava. IPCC ehdottaa vielä tiukempia toimia vastauksena ekologiseen kriisiin. Sen mukaan 30-50% maa-alasta tulisi suojella ja/tai ennallistaa. Nämä tavoitteet tulee huomioida maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa. Luonnos ei tällä hetkellä huomioi monimuotoisuusvaikutuksia tarpeeksi, mikä heikentää sen toteuttamiskelpoisuutta.

Metsien suojelualueiden lisääminen puuttuu MISUsta kokonaan. Suojelulla on sekä ilmasto- että monimuotoisuushyöty, ja suojelu on yksi merkittävimmistä keinoista lisätä metsien hiilinielua ja kasvattaa hiilivarastoa. Metsien suojelulla voitaisiin välttää sellaisia MISUssa ehdotettuja ilmastotoimia, joilla on suoraan haitallinen vaikutus luonnolle. Tällainen haitallinen toimi on esimerkiksi metsien lannoituksen lisääminen. Tällä on suuri riski vesistöjen rehevöitymiselle sekä metsien monimuotoisuudelle. Lannoituksen suhteen on huomioitava myös maailmantilanne. Venäjän hyökättyä Ukrainaan metsälannoituksiin turvautuminen on erityisen kyseenalaista ja

lannoitteiden käyttötarpeissa tulisi priorisoida ruokaturvan ja huoltovarmuuden takaaminen. Lannoituksen lisäämisen tavoite tulisikin poistaa.

Ilmastotoimilla on kiire ja siksi metsien hakkuiden lisääminen ei ole ratkaisu, päinvastoin. Esimerkiksi kohdassa 7.10.3 mainitussa informaatio-ohjauksessa tulisi pitää huoli, että avohakkuille ei anneta epärealistista kuvaa ilmastotekona. Uudistamisen korostamisen sijaan tulisi korostaa hiilivarastojen ja niiden säilyttämisen tärkeyttä. Tämä tukee sekä ilmastotavoitteita että luontokadon pysäyttämistä.

Luonnonvarakeskus arvioi suurimman ylläpidettävissä olevan hakkuukertymän vuosina 2016–2025 koko maassa olevan 80,5 miljoonaa kuutiometriä runkopuuta vuodessa. Tämä on ainoastaan taloudellinen ja puun kasvuun perustuva arvio kestävydestä eikä siinä ole huomioitu ekosysteemien ja metsälajiston kantokykyä eikä sitä siksi tule käyttää realistisena arviona kestävästä hakkuutasosta.

Uhanalaistilastot osoittavat, että hakkuumäärät eivät ole tälläkään hetkellä ekologisesti kestävällä tasolla, ja maailmanpoliittinen tilanne vain lisää painetta metsien käyttöön. Riskinä on, että ilmastotoimet lisäävät hakkuiden määrää entisestään. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa tulisikin ottaa huomioon se, että hakkuiden määrää ei voida lisätä nykyisestä, ja kirjata suunnitelmaan hakkuumäärien ekologisesti kestävä taso. Metsähallituksen tuloutustavoite tulisi suhteuttaa tähän tasoon ja sitä tulisi alentaa. Hakkuiden lisääntyminen on myös ristiriidassa hiilinielujen lisäämisen kanssa.

2. Toimeenpanon näkökulmasta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa hyväksyttävyyys ja oikeudenmukaisuus ovat tärkeitä. Arvioi niiden toteutumista suunnitelmassa.

Maankäytön muutosmaksu tulisi ottaa käyttöön nopeammalla aikataululla. Tällä voitaisiin tehokkaasti ehkäistä metsien raivaamista muuhun käyttöön. Tämän ohjauskeinon oikeudenmukaisuus todetaan MISU-luonnoksessa, mutta toimenpide 7.2.4 ei silti ole tarpeeksi kunnianhimoinen.

7.10.6. kohdassa on hyviä tavoitteita pitkäikäisten puutuotteiden käytön lisäämiseksi. Tavoitteeseen pitäisi kuitenkin sisällyttää tarkempi kuvaus siitä, miten tämä toteutetaan. Metsäteollisuudessa painopiste tulisi siirtyä lyhytikäisistä tuotteista pitkäikäisiin. Tämä tarkoittaisi laajempaa rakennemuutosta, joka tukisi sekä ilmasto- että monimuotoisuustavoitteita ja lisäisi puutuotteiden jalostusarvoa. Kyseinen muutos olisi myös metsäteollisuuden oikeudenmukaisen siirtymän kannalta tärkeä. Nykyinen muotoilu kohdassa 7.10.6 mahdollistaa kuitenkin pitkäikäisten puutuotteiden käytön lisäämisen lisähakkuiden avulla, mikä ei olisi ekologisesti kestävä ja kiihdyttäisi monimuotoisuuden syöksykierrettä.

Hakkuiden sivutuotteena korjattavan metsähakkeen määrän arvioidaan nousevan ilmasto- ja energiastrategian skenaarioissa 16–17 miljoonaan kuutiometriin vuodessa. Tämä tarkoittaisi käytön kaksinkertaistumista nykytasoon verrattuna. Metsäbiomassan energiakäytön lisäys on vakava uhka

ilmastolle ja metsäluonnolle Suomen ilmastopaneeli ja Euroopan tiedeakatemit ovat varoittaneet, ettei puun energiakäyttö ole hiilineutraalia. Puunpolttoa ei tule lisätä eikä tukea ilmastotoimien nimissä.

3. Muuta huomioitavaa suunnitelmaluonnoksesta.

7.2.3 "ehkäistään metsänraivausta rakennetuksi maaksi" on tärkeä ja kannatettava tavoite, mutta toimenpiteen tulisi olla kunnianhimoisempi; keinot tulisi määritellä tarkemmin ja ilmastovaikutukset arvioida. Rakentaminen metsiin, joissa esiintyy uhanalaisia lajeja, ei tulisi olla mahdollista.

Tässäkin voisi ottaa käyttöön maakäytön maksut ja suunnitella lisäksi muita mekanismeja, jotka ohjaavat rakentamista jo rakennettuun ympäristöön mm. asfalttikentille (esim. juna-asemien ympäristöön, pysäköintialueille), vertikaaliseen täydennysrakentamiseen ja vajaakäyttöisten alueiden täydennysrakentamiseen. Rakennusten käyttötarkoitusten muutokset tulisi tehdä kaavoituksessa helpommiksi.

Erityisesti kaupunkiympäristöissä metsät ovat tärkeitä myös ilmastonmuutoksen sopeutumisen kannalta, sillä ne auttavat hulevesien imeyttämässä sekä helpottavat helleaaltoja. Myös näistä syistä metsiin ei tulisi jatkossa osoittaa rakentamista. Vanhentuneet (yli 13 vuotta) kaavat, jotka osoittavat metsiin rakentamista tulisi perua.

Eskelinen Riku
Luonto-Liitto ry - Luonto-Liiton Metsäryhmä